

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helyben házhoz hozva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és unnepek utáni napok kivételével,

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apacza-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Liberálisok veresége.

Az antiszemitaik tegnap megint fényes győzelmet arattak a bécsi községtanácsi választásokon. Ujjong a köznép a szép császárvárosban, s el vannak keseredve a liberálisok Lajtán-innen Lajtán-túl egyaránt.

Ez a választás utóvégre magánügye Bécs városának és Ausztriának, — de hogy mi is foglalkozunk vele, erre éppen a magyar liberálisok készített bennünket. Mert egy csöppet sem lovagias és a legkevésbé sem ésszerű ezt az oly sokszor emlegetett és sokak által elítélt választást úgy tüntetni fel, mintha az a faj- vagy vallás-gyűlöletnek következménye volna. A nyolczvanas évek elején a hirhedt tiszteszlári pör utójátékaként Budapesten, Pörszonyban s az ország több vidékén lezajlott botrányos antiszemita-tüntetések óta alig van izraelita vallású ember Magyarországon, aki ha az antiszemitizmus szót hallja, ne azonosítaná ezt a fogalmat azzal a csöcselékkel, amely egyszer-mászor botrányokra ragadtatta magát vele szemben. Hogy ezeknek a botrányoknak az okozóit is firtassuk, azt tiltja az a lovagiasság és az a loyaltás, amely nekünk kötelességünk most és mindig az volt, de amelyre ez a nagyon sokat szenvedett és hányatott nép már csak a múltjánál fogva is képtelen.

Talán ez a tolerancia, amelylyel a zsidóság Magyarországon minden művelt emberrel szemben mindenkor találkozott, okozta azt, hogy minden legkisebb sérel-

met, — még ha az Ausztriában történt is, fokozott mértékben éreznek, s látva ott az antiszemitizmus győzelmeit, rögtön a nyolczvanas évek magyar antiszemita gondolatnak, s valójában ő bennük lép fel az a fajgyűlölet, amelylyel az antiliberálisokat vádolják. Hogy mennyi igazság van ez állításban: bizonyítja a zsidók magatartása minden oly városban, hol a zsidóságnak akár esetleg nagyobb intelligenciájánál, akár vagyoni viszonyainál fogva társadalmi súlya van.

Nagyon igazságtalan volna a császárváros iránt az, aki elítélné azt a harminczötezer embert, aki a választási urna előtt tegnap úgy nyilatkozott, hogy neki nem kell zsidó képviselő a községtanácsban. S ha ebben a kétségtelenül jogos kijelentésben valaki a fajának gyűlöletét látja, gondolja meg, hogy dr. Lueger nem lehetett elég hatalmas e harminczötezer embert elbolondítani vagy megvesztegetni, hanem igenis ez a harminczötezer ember a multban szerezhett olyan tapasztalatokat, amelyek őt e kijelentésre feljogosították.

Az antiszemitizmus Ausztriában és művelt emberek között mindenütt egy közgazdasági és társadalmi elv, amint a sémitizmus kész megtestesülése a merkantilizmus és a társadalmi korrupció összes kinövésének. Itt már nem a nézetek, hanem csak a tények beszélhetnek, amelyek kétségtelenül bizonyítják, hogy ahol a zsidóság kezébe jutott az ország közgazdasága: ott rohamos léptekkel haladt előre a pauperizmus és minden téren

egyre fenyegetőbb lett a válság, s a pénz e túltengésben szenvedő uralmának következménye lett az a végtelenül hosszú botrány krónika, amely a legujabbkori társadalom demoralizációjának szomorú története. Ez olyan tény, amely fölött vitatkozni nem lehet, s amelyet nem volna szabad elfeledni azoknak, akik oly előszeretettel vállalkoznak a tragikus arculatú martir szerepére, valahányszor egy nyilatkozatot hallanak, mely nem tömjénezi a liberálismust és a zsidókat.

Mert a liberálisizmus és a szemitizmus épügy egy fogalom lett már mint ahogy a börze elképzelhetetlen nem zsidó börzianerekkel és ügynökökkel. A feudálisizmus és a születési előjogok idejének lejártával a közgazdasági kérdések uralkodnak a koron, s azok a nyomorult közgazdasági viszonyok foglalkoztatnak mindenkit, amelyeket a zsidóság pénzügyi manipulációi előidéztek már abban a korban, amikor teljesen ellenőrizetlenül intézhették manővereiket részint bosszúból, részint velők született nyereségvágyból.

S amikor most Bécsben a községtanácsból kizárják a zsidókat, ez csak jogos önvédelem, hogy megmenthessék a várost és önmagukat azoktól a szomorú gazdasági viszonyoktól, amelyekbe azok a községtanácsosok juttatták, akinek tulajdonon nagyrészt korántsem az érdem, hanem a pénz és az üzlet juttatta a tanácsba. Hogy meg lesz-e ennek az erélyes intézkedésnek a sikere, arról utóvégre lehet vitatkozni, de hogy ez az önvédelem jogosult volt, az elvitathatatlan.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Amsterdam.

Irtá: Csippék Ferencz.

Osnabrüchtől Amsterdamig, hová esti 10 órák érkezünk, már azon a földön robogott gyorsvonatunk, melyet a hollandiak bámulatos fáradsággal a tengertől töltésekkel hódítottak el s nem csekélyebb erőfeszítéssel folyton halmukban tartanak; innen van ez országnak a neve is; Németalföld. Ők szereztek maguknak ezt a hazát, és ez a legbékésebb hódítás, de a legnagyobb világcsofda is.

A vasut vagy magas töltéseken vonul, vagy pedig a csatornák mentén huzódik, a melyek felszine vajmi gyakran magasabb a robogó vonatnál úgy, hogy a vasuti kocsi ablakából nézve, a rajtuk vitorlázó hajók fejünk felett látszanak elvonulni, mintha óriás vészmadarak szállának ide s tova. Valóságos vizalatti utazásnak tűnt föl ez az órákig tartó iramodás a csatornák rengeteg töltéseinek aljában, melyeknek oldalából itt-ott kiszivárgott a víz, rettetéssel töltvén el lelkünket, míg nem találtunk megnyugvást abban a tudatban, hogy ez több száz év óta így tart s hogy az ébren örökdő hatóságok minden ily veszedelmet csirájában elfojthatnak, mert a víz nem rakoncátlan, mint a Duna-Tisza árja, hanem a szélviharban is mintegy tisztelni és kimélni látszik az emberi ész és kéz lankadatlan kitarásu eme csodás művét.

Amsterdam az észak Velenczéje, ma még

ennél is több: Velence tengeri hatalma hanyatlóban, Amsterdamé folyton emelkedőben van. Amott a paloták nagyrésze dűledezőben, itt egyre szépül s gyarapodik a czölöpökön épült óriás épületek beláthatatlan sora. Amott az idegenek forgalma tartja fenn még az életet a lakosokban, itt a kereskedelem s ipar virágzása egyre halad a világ minden részéből ide özőnlő árucikknek nagy tömegével. Velence haldoklik, Amsterdam, mint egy kedves családanya reggeltől estig sűrű-forog.

Még is látszik rajta a gondos kéz nyoma. Egész Európában, sőt az egész világon nincs oly tiszta város, mint Amsterdam s a németalföldi városok egyáltalán. Mintha csak minden reggel valami dobozból szednék ki s úgy állítanák föl ragyogó tisztaságú házsoraikat. Még a csatornák sem szennyesek, bár vizök a nagy hajó- s csónak forgalomtól szakadatlan hullámozásban van.

Csak a zsidó-városnegyed képez itt is kivételt, Rómában a Ghetto megszűnt, itt azonban a »Jodenbuurt« (Bij den zeedijk) minden kényszer nélkül fennmarad, jelölve annak, hogy a különválás épen úgy megvan az izraeliták természetében ma, mint megvolt rá a kényszer az elmúlt évszázak rég letűnt korában.

A várost megismerendők, beszálltunk egy majdnem féldióhéj nagyságú propellerbe s körutazást tettünk a Hotel Amstel-től a nagy Y-ig, mint a kikötő-torkolatot nevezik. Utunk a Muntoren-nek nevezett állami kincstár előtt a gyönyörű Heerengracht-on, Groenburgwal-on át a Pijpenmarkt-ra vezetett, honnan az említett

Y-on át a nagyszerű pályaudvarba értünk, melyből több kilométernyi hosszúságban megszámlálhatatlan vastag pillérek nyugvó hidon robognak a vonatok a városból, szabad utat hagyván az alattuk elvonuló kisebb hajóknak, míg a nagyobbak távolabb a szabad vizen vetnek horgonyt.

E körutazáson meggyőződünk azonban arról, hogy a várost kocsin s gyalog is be lehet kalandozni, mert a főbb s szebb utcákon a lagunák mindkét oldalán szép fasorok mellett elég széles ut vezet, hogy a kocsi s gyalog közlekedés fennakadás nélkül folyhasson rajta.

Azért visszamenet kocsiba szálltunk és a Dammarck-tól a Voldenpark-ig terjedő zig-zagos utunkban végignéztük a szép várost, melynek számos »száraz« utcája és tere is van.

Meglepő a templomok nagy száma és imponáló szépsége: a »Mozes-en Aarons-kerk«, a kupolás »luthersche-kerk«, a »Wester-kerk«, a »Nieuwekerk«, és a tiszta got stílusú »Onzre Lieuwe Vrouwekerk« (Unserer lieben Frau-kerche, Miasszonyunk temploma), mind remek stilben emelt egyházak, melyeknek csak az egyhibájuk van más szárazföldi templomokkal szemben, hogy egy-kettőnek kivételével más házak közé építvük s így csak egyik oldaluk látható. Annál nagyobb figyelmet kelt belsejük. A katolikus templomok mesés fényben ragyognak; az új templom (Nieuwekerk) szószerke pedig remek faragásu alkotmány, úgy szintén Ruyter tengernagy mauzoleuma ugyanott kiváló szoborműnek van elismerve.

E vízi séta s kocsikázás megadta a tá-

Az első választás meglepő volt, s a liberálisok mindent elkövettek, még törvénytelen eszközökhöz is folyamodtak, hogy a választást megsemmisíthessék. Ez sikerült is nekik, s annál nagyobb a meglepetésük most, amikor az antiliberálisok győzelme még nagyobb mint előbb volt, — az uralkodó beleavatkozásával előidézték a terrorizmus ellenére is. Érdekes és az antiliberálisok igaza mellett bizonyít az a körülmény is, hogy az a közel ötvenezer ember, mely tegnap oda állott az urna elé, a legkisebb adót fizetők közül, tehát azon néprétegből került ki, amelyet a hivatalos presszió a legkevésbé akadályozhat abban, hogy egyéni meggyőzését nyilváníthassa.

Különben ez a választás és a vele kapcsolatos Lueger-hecczek Ausztriának és Bécsnek privát ügyei, amelyek legfőbb előjelei annak, hogy egyszer majd, talán évtizedek múlva Budapesten is ilyen reakciója lesz a végezetül agyonhajszolt liberálisoknak.

Tulságosan foglalkozni ezzel a dologgal nekünk magyaroknak nem praktikus dolog. Zsidó polgártársaink a tragikus felkiáltások és az éppen nem gentlemanlike társadalmi ellentűntetések helyett jobban tennék, ha örülnének neki, hogy Magyarországon jobb sorsuk van, mint Ausztriában.

A liberálisok és az antiliberálisok harcában Magyarországon a liberálisok sokkal többször feledkeztek meg a tolerancia, sőt nem egyszer a becsületesség követelményeiről, s ezért mégsem érzem magamat feljogosítva arra, hogy magamat a zsidósággal mint fajjal szembe állítsam, s azt hiszem, hogy ebben fogunk egymástól különbözni mindörökké. De viszont engedjek meg nekünk azt a vélemény szabadságunkat, hogy abban az antiszemizmusból, amelynek egyedül ők a terjesztői, s amelyet rendkívül sötét szemüvegen át néznek, van egy kis történelmi, közgazdasági és etikai igaz-

ság is, amennyi létjogosultságot adhat neki.

Alacsony motivumból és alacsony tendenciával úgy sem lehet egyetlen művelt ember sem antiszemita, ha pedig megvan az érzület toleráns nemessége, s nem feledik el, hogy a sajnálatos, de határozottan provokált önvédelemben az eszközöket megválogató loyális nyilvánuljon akkor a bécsi antiszemita-hecczekhez hasonló tüntetések Magyarországon nem találnak jó talajra soha.

(sz. L.)

Püspöki konferencia és a kongrua kérdése.

A püspöki kar tegnap tartott konferenciáján foglalkozott a kongrua kérdésével is. A hercegprimás előterjesztette azon levelet, amelyet Wlassics irt, midőn ez a képviselőházban a kongruáról beszélt.

A püspökök elhatározták, hogy nem ismervén a kormánynak konkrét javaslatait a kérdésben, érdemleges határozatot még nem hoznak. De kijelentették, hogy minden irányban fenntartják szabad elhatározásukat, de abban már most is teljesen egyetértenek, hogy a kongrua kérdésének olyan megoldása, mely újabb korteszokt adna a kormány kezébe az alsó papsággal szemben, semmi esetre sem mennek bele.

Az alsó papság bizonyára örömmel és megnyugvással veszi tudomásul a püspöki kar elhatározatát.

Oroszország és Bulgária.

Az öröm az Oroszország és Bulgária közt létrejött barátságos viszony felet korántsem oly zavartalan, mint az Sofiában a bekövetkezett események benyomása alatt feltűntették. A »Köln. Ztg.« Sofiából kapott tudósítása szerint Bulgáriának barátságos viszonyáról Oroszországgal a legkülönbözőbb nézetek uralkodnak. Az orosz barátságot a legjobb színben Stoilov hívei látják, kik azt óhajtják, hogy Oroszország minden kérdést Bulgáriára való tekintettel intézzon el. A liberálisok kétkedve fogadják

Oroszország jóindulatát és azt mondják az új barátság inkább neki, mint Bulgáriának válik hasznára Zankov, Karawelov és a többi szocialisták teljesen közömbös álláspontot foglalnak el a történetekkel szemben. A macedoniaiak még ingadoznak, vajjon Stoilov vagy a liberálisok nézetéhez csatlakozzanak-e. Ezalatt Oroszország megteszi az intézkedéseket, hogy Bulgáriában teljesen otthonosan berendezkedjék. Az »Agence Balcanique« azt írja, hogy Tscharikow orosz követ a napokban utazik Pétervárra, hogy utasításokat nyerjen a konzulatusi szolgálatnak Bulgáriában való rendezésére. Hogyan fogják a konzulatusokat szervezni, arról még határozott adatok nincsenek. Azt hiszik, hogy Várna, Burgas- és Rustschukban fognak konzulatusi ügynökségeket felállítani. Mások szerint meghagyják ideiglenesen Rustschuk- és Várnában a német, Philippopolis és Burgasban a francia konzulatusi képviselőket, mindazon által várják márcziusra az orosz követek megérkezését. Azonban Sofiában már megtörtént az orosz ügyek átadása, melyeket azelőtt a német konzulatus intézett el. Most már az orosz nagy követség foglalkozik velük.

Oroszország siet köszönetét kifejezni Törökországnak azon segítségért, melyet az orosz befolyásnak Bulgáriában való megújítása alkalmával tanúsított. Ugyanis a napokban adta át az orosz követ Nelidov a szultánnak azon két egy méter magas jaszpiszvázat és a kéziratot melyet az orosz csár barátsága jeleül küldött Konstantinápolyba.

Mi lesz most?

A liberális párt zavaros vizein evező Bánffy-kormány hajója immár csak a vak nem látja, hogy — vergődik és a süket nem hallja, hogy minden eresztékében — recseg ropog; és mivel a hullámokat nemcsak a külső vihar korbácsolja, de a vizek mélyében levő szörnyek is dagasztják: nyilván való, hogy küzdelme, erőfeszítései már nem is a siker reményében, hanem csak a hatalom birtoklásának agóniájában történnek.

masztó pontot arra, hogy azontul teljes tájékozottsággal minden vezető nélkül gyalog is tegyük meg látogatásainkat a városban szerte-széjjel s tekintsük meg a nevezetes épületeket és a muzeumokat.

Igy jutottunk el a Volden-parkig, Amsterdam legnagyobb közkertjeig.

Aki látta Európa nagyvárosainak hasonló üdülő helyeit, a budapesti Városligetet, a bécsi Prater, a berlini Thiergartent, a párisi Bois de Boulogne-t, a londoni Hyde-Parkot, az kellemes meglepetéssel fog fölvidulni a Volden-park látára. Mig amazokban a rájuk fordított nagy áldozatok mellett is a por vagy sár, vagy mindkettő, — levegőben a por, a földön a locsolás okozta sár az uralkodó elem, mely a többékevésbé satnya fák s az egész növényzetet ellepi, addig az amsterdami közkert levegőjének tisztaságával, lombzatának s gyöpjének üdeségével, számtalan locogó-fecsegő szökőkutainak szivárványként ragyogó permetegével, majd a tenger felől jövő s kellemesen tüdőt-tágitó, majd meg a szárazföld belsejéből szállingózó illatos fuvallatával elbájolja lelkünket, fölvilanyozza testünket, mintha Jules Verne csodás városában járnánk, hol víz- s gázvezetékekhez hasonló módon oxigént terjesztettek szerte-széjjel a tereken, utcákon s lakásokban és ahol ennek következtében a sánták is táncoltak, a betegség s buskomorság ismeretlen vala, a halál pedig »az emberi kor legvégső határán túl« sem mert nyulni az élőkhez.

Kiváló különlegessége még ennek a parknak, hogy egyik bekerített részében párját ritkító üde-zöld réten állandóan legelésző tén-

csoport látható. Valóságos tarka-barka hollandus tehének: nagy bamba fejükkel, esetlen járásukkal, mélézva tűnődő kérődzésükkel és bámsz tekintetükkel a körülöttük elterülő táj közepette megelevenítik a leghíresebb mesterek képeit. Ez állandó élőkép-csoport. Ugyis pózolnak, mintha tudatában volnának fontosságuknak és annak, hogy ők-öseiket a középkori nagy német-alföldi festőművészek mintául vették remek alkotásaikhoz, melyeknek számos darabja ott lóg az amsterdami képtárlatban is.

A muzeum összes tárlatai nagyon gazdagok műkincsekben, melyek közül a tengeren túlról származók újdonság gyanánt hatottak rám. Amre még ezeknél is nagyobb vonzóerőt gyakorolt a hajózás történeti tárlata. Ily teljességében ez egyedüli az egész európai szárazföldön. Az ó-kor evezős gályáinak mintái mellé sorakoznak a vitorlás hajók modelljei azon korból, midőn hasonló járóműveken Hódító Vilmos átkelt Anglia elfoglalására; ezek mellett az elsősleges primitív gőzhajók mintái egész a legújabbkori páncéls hadihajók s torpedók, meg kereskedelmi gőzhajók kicsinyített gyönyörű hasonmásáig.

Azonkívül ott látható mind aza találmány, mely a hajószerelés, berendezés, a tengerészeti s csillagászati műszerek terén a modern technika nagy előhaladását bizonyítja.

Különösen megragadta figyelmemet a refrigerator nevű hűtő-készülék, melynek segítségével messze tengeren túlról ép állapotban szállítják a fris húst, vaját, gyümölcsöt stbit.

Szép s tanulságos tárlatokat lehet látni a »Paleis voor Volksvlucht« nevű iparpalotában, me-

lyek időszaki kiállításai az ipar, földművelés, kertészet s kereskedelem sokféle termékeinek. A virágtárlat mesés gazdagsága és szemképrázató szín pompája megérthetővé tette azt a középkori virágdívat-lázat, midőn egy-egy új színváltozatú virághagymáért ezer hollandus aranyat is fizettek és a mikor a fekete tulipán szerencsés természetűje V. Károly császártól a nemességet kapta érdemei elismerésül. Jobban megérdemelte, mint sok csuszó-mászó lakájember.

Sok műkincset rejt magában a királyi palota is, a Het Paleis op den Dam, mely annakelőtte városháza volt; maga az épület is figyelemreméltó, kivált a csatorna felőli homlokzata remek faragványával, tetőzete előrészenek közepén a görög hitregebeli Atlas három méter magas szobrával, aki vállain a negyedfélméter átmérőjű földgolyót tartja karjaival, azaz tartaná, mert kétfelől vaspóznák támogatják a szegény öreget, hogy el ne ejtse a drága terhet.

Amsterdam közintézetei közül kiváló érdekekkel bír a »Natura Artis Magistra« (Természet a művészet mestere) föliratu állat- s növénykert, mely méltán vetekedik a hamburgival, míg aquariuma felülmúlja az utóbbit.

Az állandó körkép, Panorama, mely az állatkert átellenében fekszik, továbbá a Het Broeker Huis (régiségek gyűjteménye) a Panopticum, életnagyságu viaszalakok gyűjteménye, valamint az uszó-dockok a Zuider tavában, a tengerészeti iskolák, a hajó- és gépgyárak kiváló figyelmet érdemelnek.

Sajkán kellett a Coster-féle gyémántkőszőrű gyárhoz mennünk, mert az épületet mely az

Elvesznie, elpusztulnia kell, elveszni fog!... Szerződése a kalóz-ellenzékkel, melyek az egyházpoltikai szirtek között, nemcsak még nem fűrták és el nem sülyesztették, — midőn pedig azt könnyűszerrel megtehették volna, — de még segítették is, hogy csak éljen, haladjon tovább, hiszen a hajó gazdag rakományából, azon elvétel fogva, hogy a Krisztus koporsóját sem őrizték ingyen, — nekik is jutott bőségesen a zsákmányból. És ha a hajó történetesen nem megy a Panamák fertőiből, a vicinális szirtek forgatagai közé: Isten tudja meddig lobogtatta volna még a viharok által megtépett büszke liberális zászlót?! No de oda jutott, törést kell szenvednie!... A mentőcsónakokat leeregetni fogják és akinek a szerencse kedvezni fog: kimenekülnek a csávából, De hát kié, a jövő?

A nemzeti párt programjában meg van minden kellék arra nézve, hogy az országnak jogos kívánalmi szerinti kormányt alakítson; és amennyiben talán szakerők hiányában szenvedne, ott lennének a liberális párt hajójából megmenekült erők; mert azt senki sem tagadja, hogy közöttük erők vannak, kik azon egyedüli hibájuk mellett, hogy minden kormányt végig szolgálnak, a nemzeti pártban is, becsületesen kiszolgálják egy kapitulációt. De a nemzeti párt vezérének pusztán jelleme, nagy tudása, hazafiasága és cicerói ékesszólása mellett, megvan azon, a politikában »hét halálos bűn« számban menő, gyengesége, hogy csak — beszélni tud szépen ékesen; de midőn tette kerül a sor: a szép akadémikus beszéd eloszott a puszta légtérben, a mondaja meg nincsen ott a fellelkesített támadó sereg élén, ... hanem valahol az égitestek között bolyong nemes lelke — felfüdülni az új csillagot a »Tregua Dei«-it. De sietek kifejezést adni azon nézetemnek, miszerint ha — okulva a multak tévedéseire, amire nagytehetségű mestere Sennyey Pál báró óta, elég bő alkalma volt — most már másképpen tenné is mint eddig tett: főt is, lent is, megrendült a belé helyezett bizalom és nem merik reá bízni a kormány hajóját. És »nem

merésben« szerintem van is ráció; mert ezt a rációt nem csak egész multja, de legtöbb asztronómikus foglalkozása is teljesen jogosulttá tette. Igaz marad az mindörökre, hogy — »nagy testnek nagy árnyéka.« —

A pártokivüliek a »se hus, se hal« politikáját követvén, míg Röntgen föl nem fűzőzi azt a fotografus készüléket is, amivel az emberek politikáját is kifotografálni lehetséges lesz a szivekből: addig se jót, se rosszat nem mondok felőlük; hanem mivel gondolni szabad, hát én azt gondolom, hogy — nem kormányra való k.

A darabokra szakadt közjogi ellenzéknek értelme semmi sincs! Deák Ferencz talán csak volt olyan talentum és hazafi, valamint politikus is mint Ötvös Károlyt konzortes, minő a turini mérnök, a Tarnóczy-gyár igazgatója és néhány vicinális konzessionista; Ha Deák Ferencz és az ő nagynevű politikai elvtársai belátták azt, hogy itt az idegen népek között osztrák sógoraink nélkül fent nem állhatunk mint nemzet: nincs okunk kisebb madarak károkozására hallgatni. Ha csakugyan van külön Istene a magyaroknak, amit elég okunk van elhinni ezeréves itteni életünk kegyelmes megadásáért, — úgy az a jó Isten meg ne engedje, hogy a darabokra szakadt függetlenségi párti ellenzékéből valakinek egy kormányképes pártot összeenyvezni sikerüljön! mert az a siker nemcsak azt a szerencsétlenséget hozná szegény hazánkra amit az 1849-iki ápril 14-iki függetlenség kikiáltása: a muszákat, de környező »testvéreink« is vérszemet kapva, ugyan mi lenne belőlünk? »Geschwind ist schön!« Ezek az apró-cseprő ellenzék jók arra, hogy minden kormány ellen guerilla-harcot folytassanak, de más egyéb — adanimam! — nem valók. —

Tehát ha valamikor, úgy most van itt ideje annak, hogy végre valahára jöjjön valaki, aki felhasználva a zilált politikai helyzetet, megakadályozza, hogy a jelen kormány recsegő, törni készülő hajójának élete meghosszabbíttassék.

K—y

A bécsi választások.

Tegnap kezdődött a bécsi községi képviselők választása. A harmadik választási testület szavazott le, a melynek mind a 46 mandátumát az antiliberálisok jelöltjei nyerték el. Ezen tény eléggé mutatja, hogy a hangulat, melyet Lueger megválasztásának megsemmisítésével és a képviselőtestület feloszlásával megváltoztatni akartak, ugyanaz maradt.

A helyzet mindinkább bonyolultabbá lesz. Az antiliberálisok a tegnapi napon a szavazatok egyharmadát kapták meg és bizonyos, hogy ismét, sőt még nagyobb mértékben elérik az abszolút többséget a bécsi képviselőtestületben.

A második választási testületben, melyben hétfőn lesznek a választások, az antiliberálisok szeptemberben 42 mandátumhoz jutottak és a tegnapi óriási siker következtetni enged arra, hogy most még több mandátumot fognak megszerezni. Ezek után valószínűvé válik azon lehetőség, hogy Lueger harmadszor is polgármesterré választják, a mi Ausztriában a politikai helyzet megváltozására is nagy befolyással lesz.

Badeni gróf felhasználta minden eszközt ezeknek megakadályozására, de kudarcát legjobban tünteti fel azon körülmény, hogy állami hivatalnokok is a határozott rendeletek dacára, melyekben megtiltja az állami tisztviselőknek a választásokban való nagyobb részvételt, az antiliberálisok agitációjától nem tartózkodtak.

Ily körülmények között nem lehetetlen azon nézet megvalósulása, hogy a bécsi községi képviselőválasztások a Badeni-miniszterium bukását fogják magok után vonni, a mely után egy antiliberális kormány jut az ügyek élére.

Badeni gr. ugyanis kénytelen lesz vagy az antiliberálisok törekvéseinek engedni, vagy ismét feloszlatta a képviselőtestületet és megfosztja Bécs városát autonómiájától. De világos, hogy ily nagy város autonómiájának megfosztása oly fontos tény, mely még most előre nem látható következményeket fog maga után vonni.

Annai bizonyos, hogy az ilyen eljárás elintézte hozná a Badeni-miniszteriumot és Bécs városának egy milliónyi lakosságát eltekintve attól, hogy a történetek mily öröndetes visszhangra találnak a birodalom sok részében. Hogy ezen két faktor közül melyik lesz az erősebb, az nem szorul bővebb magyarázatra. A lakosság zömének törekvéseivel szemben kormány nem tarthatja meg pozícióját.

A választás, mely mindkét részről a leghevesebb izgalmmal járt, aránylag rendben

amsterdami házak módjára cölöpökön áll, minden oldalról víz köríti úgy, hogy a szárazról csak egy oldalról lehet megközelíteni a roppant nagy kürtővel ellátott, három emeletnyi magas gyárat. A kapunál mogorva Cerberus fogadott, ki csak hosszú magyarázat után bocsátott az irodába, hol a tulajdonos egyik rokona fogadott s azután a gyáron végig kalauzolt, melynek számtalan kerekű gépezetét gőzerő hozza mozgásba.

A csiszoló teremben egymással szemben ülnek a munkások, hogy a központosított világgosszág dolgozó asztaluk közepére essék. Bámulatos ügyesség kell hozzá, a gyémántot szabályos jegeclapokkal bíró oktaéderekké, heptaéderekké gyémántporral vagy egyik gyémántot a másikkal egyszerre s kölcsönösen köszörülni. Vezetőnk bevallotta, hogy csak a legügyesebb munkásnak és a legritkább esetben sikerül minden egyes jegeclapot kifogástalan szabályossággal előállítani: az ilyen mestermű, mint műremek, tiszteres értékkel bír, mert a sugártörés tökéletes lévén, fénye a legintenzívebb. Felmutatott két borsó nagyságú darabot: az egyik kifogástalan, a másikkal minden második lapja hibás; az elsőnek fénye oly koncentrikus volt, hogy állandóan kápráztatta a szemet, a másikat minduntalan megtört s csak váltakozva lövelt egyes szikrákat.

Arra a kérdésre, miről lehet a hamis gyémántot, a pierre de strass-t megismerni, azt a feleletet kaptam, hogy ahhoz elengedhetetlen feltétel a gyakorlott szem, minden más mód megbízhatatlan, kivéve a valódi gyémánttal való kipróbálást; azért van az, hogy a világon sok-

kal több hamis gyémánt van, még gazdagok birtokában is, mint sem az emberek hinnék.

Megemlítem még, hogy a gyár munkásai nagyobbára izraeliták, akik a krystallographiából és a prizmáról bizvást előadást tarthatnának az egyetemen.

Amsterdam népére nem lehet ráfogni, hogy a híres hollandus egykedvűség nagyon bántaná; ellenkezőleg kiválóan gyakorlati észjárása mellett megőrizte és fejlesztette a természetes nyíltszívűséget, mely a tengervidéki hajós népeket, az olaszon s amerikai kivül, annyira jellemzi.

Itt is, mint minden kikötő városban, a rakodók körül nemzetközi élet folyik: a rév s környéke hemzseg mindeh hajós nemzet fiatal, kik itt minden áron kárpótlást keresnek a hosszú tengeri ut fáradalmáért és vas fegyelméért. Ebben a városrészben sok olyan dolog történik, amely nemcsak az erkölcsöcsel, de a büntető törvénykönyvvel is ellenkezik. Bármily éber legyen a rendőrség, sok esetben mégis megtorlatlanul marad a rut fufang és bűnös nyereszkeskedési vágy. Erős nemzeti érzület is jellemzi a hollandus népet.

Mit sem akar tudni a német fajrokonságról, melyet a berlini nagy-német lapok oly behizelgően emlegettek, különösen, midőn a németalföldi király elhunyt s a trón az özvegy királyné regensége mellett leányukra maradt, akit már csecsemő korában szerettek volna Berlinben egy porosz hercegnek eljegyezni.

Vilmos német császár azóta sokkal többször tesz látogatásokat a regens királynénál, hogy sem ez a politikai szándék titokban maradhatott volna.

Amsterdamban a sajtó már akkor tárgyalta

ezt az érdekes kérdést, midőn ottlétünk alatt először fölmerült; kereken visszautasította a törzsrokonságot, azt állítván, hogy a poroszokat a történet tanúsága szerint csak szláv-német keveréknek lehet tekinteni, mely eredetére nézve inkább az elsőhöz tartozik, mint a másikkal; de meghódítása után fölvetta a német nyelvet s nemzetiséget, mint a hódító s meghódított népeknél mindig elő szokott fordulni az évezrek folyamában, hogy a kettő közül annak a nyelve s nemzetisége kerekedik felül, a melyeknek fejlettebb a kulturája. A nyelvrokonságra nézve pedig azt válaszolják a hollandus írók, hogy a német alföldi nép nyelve ma is közelebb áll a régi gót s germán nyelvemlékek nyelvezetéhez, mint az ugynevezett félnémet (hochdeutsch,) mesterségesen összerótt nyelvalak: ennél fogva — így szokták rendesen a hosszú nyelvészeti s grammatikai megokolásokat végezni — a hollandusok legföljebb csak voltak rokonai a poroszok meghódítói őseinek, akik még beszélték a közös nyelvet, egyébként az első sokkal közelebb állanak az angolokhoz, dánokhoz és svédekhez.

Nem csodálkoztam, midőn ez érzelmeket a politikába és a népeletbe is átvitték.

Nagyban kezdtek ugyanis ajánlgatni az említett nyugati germán népek szövetségét Németországgal szemben.

A nép ajkán pedig nemzeti himnus-szá lett az a dal, melynek végsorai így hangzanak:

»Zij zullen het niet hebben
Ons oude Neederland!
(Nem fogják soha birni
Az édes Németalföldet!)

folyt le. Összesen csak három embert kellett letartóztatni.

Az antiliberalisok jelöltjeit mindenütt óriási szótöbbséggel választották meg. Nagyobb küzdelem csak a bel- és Lipótvárosban fejlődött ki. A liberálisok kétségbeesetten küzdöttek a kerületekben, hogy legalább egy néhány mandátumot szerezzenek, de a belvárosban is az antiliberalisok 236 szótöbbséggel győztek, míg szeptemberben csak 90 szavazatnyi szótöbbséget tudtak elérni, a Lipótvárosban is 273 szótöbbséggel győztek. A többi kerületekben a liberálisok nagybárra nem is állítottak jelölteket belátva tehetetlenségüket.

Feltűnő még, hogy két kerületben a szocialistáknak is több szavazatuk volt, mint a liberálisoknak. A csehek jelöltjei pedig alig kaptak egy néhány szavazatot.

Az antiliberalisok tehát a szeptemberi választásokkal szemben szaporodtak, míg a liberálisok ujjal is vesztek szavazatokat, miről a következő adatok tanuskodnak.

A harmadik választótestület 56,682 választója közül most 42,834 élt szavazati jogával. Ezekből szeptemberben 31,000 szavazatot kaptak az antiliberalisok, most pedig 33,350 szavazatot tudtak elérni.

A liberálisok pedig, kik szeptemberben még 11,000 szavazatra tudták felvinni, most alig 10,000-et kaptak. Az antiliberalisok 2350 szavazatnyi növekedéssel szemben az antiliberalisok 1000 szavazatnyi veszteséget szenvedtek, ehhez járul még, hogy a harmadik választótestületben egyetlen egy képviselőjük sincsen.

A választásban részt vett Lueger, ki egész nap vezette pártjának agitációját. Az antiliberalisok a tegnapi győzelem után annál buzgóbban készülnek a hétfői választásokra, a hol előre láthatólag ismét a mandátumok óriási többségét fogják elnyerni.

Zálogba tett Magyarország.

A magyar agrárius tábor egyik nagy tudomány vezére s az agrár-mozgalmak lelke dr. Bernát István az elmúlt őszön egy szenzációs röpiratot adott ki, amelyben kimutatja, hogy az utolsó évtizedek közigazgatási politikája mily szánalmas helyzetbe hozta a magyar földbirtokot.

A munka nemesak Magyarországon, de a külföldön is óriási feltűnést keltett.

A német birodalom mezőgazdasági viszonyai majdnem olyan szomorúak, mint a mieink, s a mult hóban lezajlott Kanitz-vita alkalmával gyakran emlegették argumentumul a német birodalmi képviselők dr. Bernát röpiratát, a »Zálogba tett Magyarországot.« A német agráriusok lapja le is fordította Bernát röpiratát német nyelvre, s a röpirat a napokban hagyta el a sajtót dr. Ruhland Gusztávnak, a kiváló német nemzetgazdász elöszavával, aki a mult tavasszal Magyarországon járt az itteni agrárbajok tanulmányozása céljából.

Az érdekes előszó a következő:

Miután 1851-ben először fuvaroztak magyar gabonát direkt uton Cseh- és Bajorországba, a Buda-Pragerhoi vasúti vonal megnyitása után 1861-ben gyorsan kifejldött az u. n. »magyar verseny«, amely Közép-Európa gazdáinak annyi gondot és bajt okozott. Azt mondták akkor, hogy Magyarország szüz talaja, rablógazdálkodása és alacsony termelési költségei tönkre teszik a mi gabonaárainkat. Visszahatásul a magyar versenyre, a bajor közmunka és kereskedelmi miniszterium utnak is indította Dietz Henrik drt, e jeles és képzett szakembert Magyarországra, hogy tanulmány tárgyává tegye a magyar versenynek a bajor termelésre a jövőben gyakorlandó befolyását.

Ma már senki sem fél a magyar buzától. A magyar szüzföld, rablógazdálkodás és alacsony termelési költségek helyett ma már mindenki India, Amerika és Oroszország szüzföldjéről,

rablógazdálkodásáról és alacsony üzemböltségeiről beszél. A »külföldi gazdasági verseny« ugynevezett szakemberei, vagy azok, kik ilyeneknek akarnak látszani, ma már nem Magyarországra, hanem Észak-Amerikába, Indiába vagy Argentínába utaznak. A magyar versenyt tárgyaló tudományos irodalmunk ma már kihalt s már csaknem feledésbe is ment. A tudományos irodalom ma már új korszakban él.

Egy magyar, a ki hazáját ismeri és szereti és a kit sorsa oly helyzetbe juttatott, a honnan másoknál jobban láthatja, mint függ össze a gazdasági élet teste, Dr. Bernát István egy füzetet nyújt nekünk, mely »A zálogba tett Magyarország« címet viseli. Egy ország, a mely a még most is uralkodó felfogások szerint kedvező viszonyok között termel és exportál: — zálogba téve! Tehát a mezőgazdaság ügyei itt is másként állnak, mint az iparéi. Mert az ipárnál a versenygyőztes zsákmánya az eredmény. A mezőgazdaságnál ellenben a verseny befejezése után mindkét versenyző fél körülbelül egyformán el van adósodva és egyformán inségben van.

Ez a szó: »mezőgazdasági verseny« hamis, vagy talán éppen tudva meg van hamisítva. Nem a különböző népek mezőgazdái teszik tönkre egymást, hanem a közöttök álló hazátlan nagytőke. És annak az ezernyi tudományos munkának, mely az ugynevezett mezőgazdasági versenyt egy minden tekintetben téves módon eddig tárgyalta, tulajdonképpen ezt a címet kellene viselni: »Minden népek mezőgazdaságának kiaknázásáról a nagytőke által.«

A mint én néhány évvel ezelőtt »Alapvonalak agrárpolitikai felolvasásaimhoz« és a »Miatyánk gazdasági politikája« című munkámban ennek a véleménynek kifejezést adtam, s a német irodalomban mint első megindokoltam, akkor az én fejtegetéseimet az ugynevezett szakemberek és a titkos tanácsos urak agyonhallgatták, sőt a berlini egyetem agrárpolitikai szemináriumában a tanárok hallgatóikat figyelmeztették, hogy irataimat ne szerezzék be és azokat ne tanulmányozzák. A helyett azonban a miniszteri beszédek következetesen tovább fejtegetik a »rablógazdálkodás, szüztalaj és az alacsony üzemböltségek« teóriáját. Dr. Bernát István következő munkája az első a külföldön, a mely teljesen önállóan nagyjában az enyémhez hasonló össznézethez jutott. Azon kellemes helyzetben vagyok, hogy ily irányu munkák megjelenését Indiáról, Oroszországról és Amerikáról az illető nemzetek fiaitól írva, előre jelezhetem. Más, nagyszabásu munkák is fognak következni.

A jelen gazdasági mozgalomnak azonban éppen nem célja a nemzetgazdaságtan ily irányu kifejlést bevárni. Magyarországon is egyesültek legutóbb politikai szövetséggé a gazdák. Más országokban is erősen folyik az akció gazdaszövetség létesítésére. A gazdák helyzete javulásának első és elengedhetetlen feltétele a politikai organizáció. A második annak a közös ellenségnek systematikus leleplezése, amely mikor tönkre teszi őket, igen ügyesen el tudja velük hitetni, hogy egymást teszik tönkre. Ha ez a leleplezés sikerült akkor annak a tábornak győzelmé nem késhet sokáig, amely mellett a földmives nép öklei sorakoznak.

Ezen az uton jelzőkövet képez dr. Bernát Istvánnak jelen munkája, melynek tudományos tartalmát az előadás szépsége még emeli.

Berlin, a Kanitz-vita 2-dik napján 1896.

Népkert Nagyváradon.

— A főmérnök terve. —

Nagyvárad a sétaterék tekintetében igen szegény; Schlauch-tért és a Körözs-partot leszámítva, nincs a közönségnek a nyári forróságban alkalmas üdülő helye. Mert a Széchenyi-tér igen kicsiny, a Rhédey-kert pedig nagyon is vegyes elemek tartózkodási helye. A Városliget volna még sétahelyül alkalmas, de erre meg semmit nem gondol a város, mintha nem is Nagyvárad területén lenne.

Busch Dávid városi főmérnök igen életre való tervet dolgozott ki.

Azt a javaslatot tette Mezey Mihálynak, mint a Rhédey-kert felügyelő bizottsága elnökének, hogy a lövész-egylet rendezze a Rhédey-kert és a közös temetőhöz vezető ut közt fekvő óriási területet, akként, hogy az egész szántóföldet parkirozzák, csónakázó tóval lássák el s itt lenne majdan, a boldog időkben létesítendő villamos vasut egyik megálló helye. Szóval kevés városnak lenne olyan szép Népkertje, mint Nagyváradnak.

Az összes munkálatok összege a főmérnök kiszámítása szerint mintegy 50 ezer forintba kerülne.

A városnak azonban ez idő szerint nincs 50 ezer frt felesleges pénze e célra, miért is a tervet másképen akarják keresztül vinni, a város minden nagyobb megterhelése nélkül.

A lövész-egylet azonnali létesítésére a Népkertet 50 ezer frt kölcsönből, melynek visszafizetésére Nagyvárad városa 10 egymásutáni évben 5—5 ezer frtot venne fel a költségvetésébe. Így pár év alatt lenne egy szép, bár jó ideig még nem árnyas sétaterünk.

A Népkert létesítése különben a lövész-egylet legközelebbi ülésén tárgyalásra kerül s akkor határozhatnak érdemlegesen a dologban. A gyűlésre Busch Dávid főmérnököt is meghívják.

A terv keresztülvitelére nézve még egy más terve is van a főmérnöknek, a mely által könnyebb volna a népkert rendezése, de a városi közgyűlés aligha szavazná meg a kérdés ilyen realizálását.

Azt javasolja a főmérnök, hogy a Ferencz József lovassági laktanya és a majdan kiépülő tüzérségi laktanya háta mögött a Peczeig terjedő nagy terjedelmű csorda járó földet bocsássa át a város a lövész-egylet tulajdonába, oly kikötéssel, hogy a területek házhelyekül adassanak el s a befolyó összegből létesítsék a Népkertet. A területen több mint 20 házat lehetne építeni, terjedelmes kerttel, udvarral. A város gyarapodnék kiterjedésben s jövedelmező adóalapot is nyerne.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Február 28.

Ülés kezdete 10 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Eszterházy Kálmán gróf, Josipovich Géza, Illy és Bálint.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső báró, Lukács László, Daniél Ernő, Perczel Dezső, Darányi Ignác.

Elnök: d. e. 10 órakor nyitja meg az ülést.

Hitelesítették a mult ülés jegyzőkönyvét.

Következik a napirend:

a kereskedelemügyi tárca költségvetésének folytatólagos tárgyalása.

Hock János: A kereskedelmi tárca keretében csak egy törvénytelen kedvezményre hívja fel a ház figyelmét s ez a Dunagőzhajózási részvénytársaság állami segélyezése, mely segély a költségvetésben nincs elszámolva. Nem akar ebből botrányt csinálni, de kénytelen felszólalni, mert e részvénytársaság segélyezése a magyar hajózási óriási hátrányára történik.

Rövid visszapillantást vet a magyar hajózási történetére, fejlődésére. Először csak magánhajósok közvetítették a dunai forgalmat. Később hatalmas konkurensük akadt a szabadalmazott Dunagőzhajózási társaságban, s a magánhajósok ezután már csak Budapesten tar-

tották fönn magukat. Boldogult Baross miniszter azon fáradozott, hogy a szab. Dunagőzhajózási társaságot egy nagy magyar hajózási társulattá alakítsa át. Később ez az eszme elkallódott. A magyar magánhajósok azonban megalkották a magyar hajóstársaságot, amely társaság arra kérte a kormányt, hogy vegyék be őket is az alakítandó új magyar hajóstársaságba, vagy legalább használható hajóikat vegyék át. Megalakult az új Dunagőzhajózási társaság, de a magyar hajózási társulat egészen figyelmen kívül hagyott. A megalakult társaságnak a kormány rendkívüli kedvezményeket ad, így évenként 12 millió forintot 20 éven át, jöllehet a társaságnak alaptőkéje mindössze 10 millió forint. A magyar magánhajósok belátták hogy egy másik hajózási társulatnak ily nagymérvű segélyezése mellett ők nem egzisztálhatnak. Ajánlatot tettek tehát a kormánynak, hogy hajóikat vegye meg. De csak egyetlen magánhajós hajóit vették meg, a Luczenbacher Pálét de a hajóknak megvételét is furcsa világitásba helyezte az a körülmény, hogy éppen akkor a főrendiházban csak egy hajszállon függött az egyházpolitikai törvények ügye s mikor a nevezett hajókat megvették, Luczenbacher egyszerre tartózkodott a szavazástól.

Elnök: Figyelmezteti Hockot, hogy a törvényhozás másik házában egy tagját ilyen gyanúsításokkal illetni nem szabad. (Zaj balon.)

Hock János: Ez a dologhoz tartozik, ezt ő kénytelen elmondani s ezért az Elnök figyelmeztetését nem fogadhatja el (Ugy van! a bal és szélső baloldalon.)

Elnök: Az elnök kijelentését illetőleg sem megjegyzésnek, sem visszautasításnak helye nincs, mért is Hock képviselőt rendre utasítja. Hocknak elég lett volna kijelenteni azt, hogy gyanúsítani nem akart. (Nagy zaj a bal és szélső baloldalon. Ugy van! jobbfelől.)

Hock János: Igazat ad az elnöknek mert respektálja benne a ház tekintélyét, de ha szülő kijelentésében a gyanu indiviuma rejlik, úgy kéri magát a tényt venni. (Nagy derűtlenség a bal és szélső baloldalon. Zaj a jobboldalon.)

Elnök: A képviselő ur megint olyasmit mondott, amiért rendre kell őt utasítani. Kijelenti, hogy ha az ismétlődik, megvonja Hocktól a szót. (Felkiáltások, a bal- és szélső baloldalon: No! No! Zaj, mozgás a jobboldalon.) Tessék folytatni a beszédjét.

Hock János: A kormány nem gondoskodott a magyar magánhajósok hajóinak megvételéről, hanem az új társaságot horribilis évi segélyvel támogatja, de erről a segélyről a költségvetésben nem számol el. Ily óriási konkurrenzia mellett, természetesen, hogy tönkre kell mennie a 8 millió alaptőkével bíró magyar magánhajósok társulatának, főleg akkor, amikor az alakult új hajós társaságot a pénzügyminiszter is nagy kedvezményekben részesíti. Kéri a kereskedelmi minisztert, hogy amit tehet még, tegye meg a magyar magánhajósok érdekében. Pártolja Apponyi Albert gróf határozati javaslatát.

Lukács László pénzügyminiszter: Az eddig a baloldaltól elhangzott szónokok beszédjeit illetőleg a kellő, bővebb választ megfogja adni a kereskedelemügyi miniszter, s szülő ezuttal a kiegyezésről akar beszélni, a Kossuth Ferenc és Molnár József javaslatait már csak azért sem fogadhatja el, mert annyira ellentétben vannak a kormány és a kormánypárt felfogásával, hogy azokhoz semmiképpen sem járulhatnak. Ami a vám és kereskedelmi szerződést illeti, nem akar annak vitatásába belemenni, hogy helyesek voltak-e azok az intencziók, amikből az előző kormányok kiindultak annak idején. Azt sem akarja vitatni, hogy mennyiben előnyösebb a vám és kereskedelmi szerződés és mennyiben nem. Egy dolog azonban kétségtelen az, hogy ezek a szerződések a törvényben állandó jellegűnek nevezetnek. (Nagy zaj. Élénk ellenmondások a bal- és szélső baloldalon.)

Horváth Gyula: Deák Ferenczet nem lehet meghamisítani!

Lukács László pénzügyminiszter. Éppen Deák Ferenc nyomán mondta ezt.

Ugron Gábor: Micsoda miniszterek! Magyarországot akarják elárulni.

Babó Emil: közbeszól.

Elnök Babó Emilt rendre utasítja.

Lukács László pénzügyminiszter: Éppen azért indították meg idejekorán a kiegyezési tárgyalásokat, hogyha netalán az egyezséget méltányos alapon meg nem köthetnék, meg lehessen tenni a kellő intézkedéseket az önálló vámterületre, azonban azt meg kell jegyezni, ha minden 10 évben felmondják a barátságot ez az állandó gazdaságilag való szétválást jelentené. (Óriási zaj. Zajos ellenmondások a bal- és szélső baloldalon.)

Ivánka Oszkár: Hisz' annak sincs több esze mint a többinek. (Zajos derűtlenség.)

Elnök: Ivánkát rendreutasítja.

Lukács László pénzügyminiszter: Sajátságos Apponyi Albertnek a logikája, amidőn azt mondja, hogy a kormány a kormányképesség szempontjából az ország legvitálisabb érdekeit kockáztatja, holott a saját javaslatában éppen az ellenkező okoskodást látjuk. Ő a javaslatában a kiegyezést gazdaságilag is, pénzügyileg is, szóval minden tekintetben rossznak tartja, még sem vonja le a konzekvenciákat, hogy t. i. a kormány annál fogva az önálló vámterületet állítsa föl, hanem egyszerűen csak tanulmányozást ajánl a kormány figyelmébe. Ennek ellenében a kormány a kiegyezést jónak tartja, de ha azt méltányosan újból megkötni nem lehetne, levonja a konzekvenciákat és az önálló vámterülethez fordul. Már most minden elfogulatlan egyének az ítéletre bizza, hogy melyik részen van a kormány képességnek a hajhászása. (Zajos helyeslés jobbról, ellenmondások a baloldalon.) Még tovább polemizál Apponyival, s végül kijelenti, hogy mindez oknál fogva határozati javaslatát nem fogadja el. (Helyeslés jobbról.)

Elnök: Az ülést 5 perczre felfüggeszti.

Szünet után

Endrey Gyula: Azt hiszi, hogy Deák Ferencz megfordulna sírjában, ha tudná, hogy a pénzügyminiszter hogy elferdíti az ő közgazdasági fejtegetéseit.

Ha azokat a nyilatkozatokat tekintjük, melyek a kormány és a kormánypárt politikusai részéről — érti első sorban a kormánypárt első közkatónáját — elhangzottak, semmivel sem lettünk okosabbak, semmit sem tudunk meg a tekintetben, hogy a kormány voltaképpen hogyan akarja a vám és kereskedelmi szerződést keresztül vinni.

Szülő, ki foglalkozik közgazdasági dolgokkal, igen csodálkozik azon, hogy Tisza Kálmán azon kijelentést tette, hogy bármilyen is volt a vám és kereskedelmi szerződés, de annak áldásos hatása mellett úgy Ausztria, mint mi a közgazdaság terén vagyonosodást mutatunk.

Szülő Magyarországon ezt a vagyonosodást, bármint keresi is, nálunk egyáltalában nem tudja föllelni.

Igen, itt van a vagyonosodás, hogy míg Ausztria adóssága 53%-al addig a miénk 100-nál is nagyobb %-al növekedett, s már ez is nagyon elfogadható bizonyítéka annak, hogy nekünk nem közös, de önálló vámterületre van szükségünk.

Tisza Kálmán a vámszerződés megkötésével 25 éven át kitette a nemzetet a kizsákmányolásnak s ezzel nagy bünt követt el.

Végül még kijelentette, hogy Kossuth Ferencz határozati javaslatát pártolja.

TÁJÉKOZTATO.

Február 29. A biharmegyei nőegylet választmányi gyűlése d. u. 4 órákor.

29. Biharmegye központi választmányának ülése.

Márczius 1. Ügyvedői kamara közgyűlése d. e. 10-kor.

1. A nagyvárad kereskedő ifjak körének jubiléris közgyűlése.

1. A Réti Nép kör alakuló ülése a Zöldfa szállodában d. e. 3 órákor.

1. A ker. iskola felavatási ünnepélye d. e. fél 11 órákor.

2. Megyei közgazg. ülés d. e. 10 órákor.

5. Közigazgatási gyűlés a városházán d. u. 3 órákor.

5. Nyilvános árverés a város tulajdonát képező házakra és telkekre d. e. 10 és d. u. 3 órákor.

5. Voniga Dávid sajtópöre.

Márczius 8. A nagyvárad takarékpénztár 49-ik évi közgyűlése d. e. 10 órákor.

8. A biharmegyei és nagyvárad nőegylet tárgy-sorsjátékának húzása.

11. Hoffer Géza sajtópöre.

12. Városi közgyűlés d. u. 3 órákor.

15. Rabsegélyző egylet közgyűlése.

UJDONSÁGOK.

* **Egy főherceg halála.** Lapunk tegnapi számának tárvirati rovatában már megemlékeztünk Albrecht Szalvator főhercegnek, Mária Terézia főhercegnő sógorának a haláláról. Mint a királyi ház többi tagjai ő is nagyon fiatalon lépett a katonai pályára előbb a fehértemplomi reáliskolában, aztán a bécsi katonai akadémián tanult, ahonnan az 1-ső dragonos ezred hadnagyává nevezték ki. 1891 végén husz esztendő s lett; nagykorúsították s azóta a magyar főrendiház tagja volt, 1893-ban a Szombathelyen állomásozó tizenegedik huszárezredhez helyezték át és komoly törekvéssel már két évvel utóbb ugyanott századossá lépett elő. Szombathelyen mindenki ismerte a délcege fiatal tisztet és aki csak érintkezett vele, szerény fellépését, barátságos modorát megszerette. Egy éve lehet, hogy fölvette magát a bécsi hadi iskolába, de már akkor mutatkoztak rajta a tudósorvadás jelei és ott kellett hagynia az intézetet. Hat hónappal ezelőtt az orvosok tanácsára a svájci Davosba ment, amelynek enyhe levegője eleinte jött neki. Később azonban még nagyfokú idegesség is bántotta, ami nagy kiméletet tett szűkséggé. A fiatal beteget ekkor a Bozen mellett levő Griesbe vitték, de idegbajára való tekintettel teljesen elkülönítették testvéreitől, különösen mélyen sulytott özvegy anyjától Mária Immaculata főhercegnőtől. A főhercegnő ugyanazon a vonaton ment Bozenbe, amelyen beteg fia, de külön szalonkocsiban, úgy hogy Albrecht Szalvator főhercegnek sejtelve sem volt róla, hogy anyja is azon a vonaton utazik, melyen ő. Eleinte Griesben sem lakott együtt a főhercegnő a fiával és meg kellett elégednie azzal, hogy minden órában tudatták vele fia hogylétét. Vagy két hete azonban a főherceg állapota oly rosszra fordult, hogy az anyját nem tiltották el többé betegé ápolásától. A Biegeleben-féle nyaraló első emeletén volt a szenvedő ifju lakása, gyönyörű kilátással a havasokra, melyeknek völgyében már diszlik a tavaszi növényzet. De a főherceg oly gyönge volt, hogy a szobában kellett maradnia és ágyban fekvé nyitott ablaknál élvezte a balzsamos alpesi levegőt. Vagy tíz nap óta ezt is megtiltották az orvosok és csaknem egész nap az ágyban feküdt. Egy bozeni zenetanár járt a villába, aki a főherceg meghagyásából csupán vig dalokat játszott a zongorán, különösen bécsi keringőket és népdalokat, de az orvosok rendelkezésére csak a harmadik szobában hogy a zene-hangok tulságosan ne izgassák a beteget. Néhány nappal ezelőtt a zogorajáték is elmaradt; az orvosok látták, hogy a beteg már csak napokig viheti. Vasárnap aránylag egészen jól érezte magát a fiatal főherceg, de ez már életerejének utolsó fellobbanása volt. Ma estefelé az ottománra kéredzkedett; oda fektették és ő elbeszélgetett anyjával, nővérével; egyszerre hirtelen elsápadt feje hátra hanyatlott s anyja már csak halott fiát ölelhette. A Cap-Saint Martinban tartózkodó királyi párt és az uralkodó-család többi tagjait azonnal értesítették a bekövetkezett gyászestéről.

* **Kitüntetett főnök.** Ő Felsőge a király Mayer Petronellának a Szent-Ferencz-rendi irgalmas nénék nagyszabeni főnökjének a tan- és nevelésügy, valamint a betegápolás terén szerzett érdemei elismerésül az **arany érdemkeresztet** adományozta.

* **A városház tervek bírálata.** Az építendő városház tervezetere kiirt pályázat váratlan eredményünek ígérkezik. Nem volt még Nagyvárad egyetlen építkezése, illetve tervezete iránt olyan nagy érdeklődés, mint a városháza tervezete iránt. Nemcsak a belföld legjobb építészei, de a távol külföldről is sokan vesznek részt a pályázatban. Száznál több építő cég kérte el a feltételeket. Mielőtt a tervek bírálata-

tába bocsátkozna a bíráló-bizottság, a beérkezett terveket közszemlére teszik ki. A városi tanács akként javasolja a bíráló-bizottságot megalakítani, hogy a város részéről Sal Ferencz polgármester elnöksége alatt Busch Dávid főmérnök, Papp János tanácsnok, Ragány János főszámvevő és Szücs Dezső mint jegyző vegyenek részt a bírálóban. Ezen kívül a szépművészeti szakbizottság 3 tagját hívják meg a bíráló-bizottságba s felkérlik a magyar mérnökök és építészek egyesületét, hogy 2 tagot küldjön a beérkezett pályaterveket bíráló bizottságba.

* **Katonai lóvadások.** A földmívelésügyi miniszter leküldte a tavaszi katonai lóvadások tervezetét. Biharmegye területén négy helyen lesz tavaszi lóvadás és pedig Nagy-Szalontán április 7-én, Nagyváradon április 9-én, Székelyhídon április 11-én és Érmihályfalván április 13-án. A miniszter utasítja az illető hatóságokat, hogy a lóvadás határidejét és módzatait minél szélesebb körben tegyék közzé.

* **A kereskedelmi iskola ünnepélye.** A kereskedelmi felső tanintézet díszes új helyiségének holnap, vasárnap délelőtt fél 11 órakor lesz a felavatási ünnepélye, még pedig újabb megállapodás szerint a Kereskedelmi Csarnok palotájának dísztermében. Az iskola ünnepély, melyre a kormány, a megye, város, a társadalom előkelőségei hivatalosak, nem zártkörű, hanem nyilvános s ez okból a kereskedelmi szakoktatás minden barátját szívesen látja, s ez uton is meghívja az igazgatóságot.

* **Elítelt huszárok.** Lembergől érkező táviratok arról adnak hírt, hogy a legfőbb katonai törvényszék már döntött azoknak a huszároknak az ügyében, akik Diószeghy örmestert meggyilkolták. Az ítélet állítólag már megérkezett Przemislbe és úgy szól, hogy két huszárt, akik a gyilkosságban leginkább bűnösök, kivégeznek, a többinek pedig megkegyelmeznek.

* **Iskola és óvoda helyiségek vásárlása.** A községi iskolák és óvodák rendezése alkalmából a városnak Újvároson új elemi iskola, Olasziban pedig új óvoda épületről kell gondoskodni. Az óvodára nézve négy háztulajdonos, az újvárosi iskolára pedig két háztulajdonos tett ajánlatot a városnak. A tanács megbízta Busch Dávid főmérnököt, hogy a szóban levő épületeket és telkeket vizsgálja meg s tegyen jelentést a szemle eredményéről. Ha megfelelő, alkalmas lesz valamelyik épület, a város megindítja a tárgyalást az ingatlan megvétele tárgyában.

* **Járási-kör Derecskén.** Derecske községben az intelligencia »Járási-kört« alakított. Az új egyesület célja: a kultúra előmozdítása s a társadalmi érintkezés fejlesztése. Az alapszabályokat a belügyminiszter jóváhagyta.

* **Megbüntetett örmester.** A debreczeni parancsnokság szigorúan büntette meg Olajos Lajos örmestert, aki az ujonczokkal embertelenül kegyetlenkedett. Nemrégiben Olajos úgy arcul ütött egy közlegényt, hogy annak megrepedt a dobhártyája és megsiketült. A brutális örmestert lefokozták s közlegényi minőségben áthelyezték más ezredbe. A kegyetlen altiszt példás büntetése városszerte jó hatást gyakorolt.

* **Csökent a város vámbevétele.** Nagyvárad város 1895. évi kövezet és vásárvám, idegen szesz behozatala, helypénz bevételeiről Ragány János főszámvevő összeállította a zárszámadást. E szerint a múlt évben e czimken bevett Nagyvárad városa 152,665 korona 46 fillért, vagyis 24,119 kor. 20 fillérrel kevesebbet, mint 1894-ben. A vasúti kövezetvámbevételeinél szintén apadás mutatkozik; az 1895-ik évi bevétel 64,333 korona, 6000 koronával kevesebb, mint az előző évben. A hidakon szedett vámból befolyt 1895-ben 16653 korona 48 fillér, vagyis 4554 korona 68 fillér kevesebbet mint 1894-ben. — A kedvezőtlen eredményt a főszámvevő nagyrésztben a »László«-malom bukásából következtetett közigazgatási pangásnak tulajdonítja, a mint valójában

e bukás megbénította a forgalmat. A megszáított összegben felüli több jövedelem: 12665 korona 46 fillér. 8%-a, mivel a gazdasági tanácsos és főszámvevő már régebben lemondtak az osztatékrol, a vámszemélyzet közt osztatik el jutalom képpen arányosan s ezek közt első sorban Krusli Pál vámjegybélyegző irnok szorgalmát javasolja megjutalmazni a főszámvevő. — Javasolja továbbá a főszámvevő, hogy Kis-Kut-utca végén sorompót állítson fel a város, mert ez vonalom nagyon megnövekedett az idegen forgalom.

* **Gyilkosság az oltárnál.** Borzalmas gyilkosság történt a napokban a Romániában levő Smirdan községben. Jordanescu Basilie, a kis község lelkésze napi miséjét végezte. Hét-köznap lévén, csak néhány asszony volt a templomban, amikor álarcos emberek rohantak be a templomba s az ősz lelkészt az oltár lépcsőjénél lezuhatták. Az asszonyok sikoltozva akartak menekülni, de az ajtónál a gyilkosok czinkosai állták útjukat. A banditák véres munkájuk után elvonultak s a hatóság mindezt ideig nem tudta őket kézrekeríteni. A vizsgálatot megnehezíti az a körülmény, hogy a falubeliek régóta gyűlölték papjukat s bár valószínű, hogy a gyilkosság többek tudomásával történt, nem akarják a tetteseket elárulni.

* **A Katalin-udvar.** A nagy-piacztéri ház-helyeket tudvalevőleg annak idején azzal a feltétellel adta el a város, hogy az új tulajdonos záros határidő alatt tartozik beépíteni, még pedig a Nagypiacz-tér felőli részen levőket emeletes, a Körözs-felőli részen levőket pedig esetleg földszintes házzal. A legutolsó határidő most lejár. A Czion-templom egyesít tudvalevőleg viszszaadta a területet a városnak s erre most lesz új árverés. Aufricht Mór telektulajdonos azonban építeni fog a Kereskedelmi Csarnok mellett levő területre. Az építés iránti engedélyért most folyamodott a városhoz. A díszes, egy emeletes épület homlokzatán »Katalin-udvar« felírás lesz. Az építéshez már a kora tavasszal hozzáfognak.

Blaháné a Pósa asztalnál.

Budapest, febr. 28.

A Pósa asztal ma este nagyszerű bankettet rendezett Blaháné tiszteletére.

Az »Orient« nagy termét elzárták ma este az idegen vendégek elöl, mert zsuffolásig megtöltötte a Budapesten tartózkodó írók és hírlapírók gárdája.

Valóságos ünnepi est volt ez a lelkesedés, a szeretet, a bálványozás egyszerű és spontán megnyilatkozásával. Blaháné, az örök-ifjú Blahánét vették körül az újságírók. Azok az újságírók, akikről Blaháné gyakran mondta tréfálkozva:

— Hej! de sokszor megharagítottak maguk engemet kezdő koromban, meg azóta is, — de azért szeretem magukat rossz posztók, mert még annál is több örömet szereztek nekem.

Az est kiemelkedő pontja volt Pósa Lajosnak gyönyörű költeménye, melyet a költő maga szavalt el. Hatalmas előadásával, mely hatást keltett még abban a kritikus újságírói körben is, s a taps, az éljenzés, mely a végén kitört, volt a költeménynek legigazabb kritikája, elismerése.

De a legszebb elismerést Blaháné nyújtotta, két könyvessepp ragyogott a szemében, s meghatótt hangon csak annyit mondott:

— Köszönöm.

Pósa Lajos versét budapesti tudósítónk távirati közlése folytán közöljük.

Blahánénak.

Ha nevedet hallom, dal cseng a fülemben:
Nem anyától lettél!
Áldja meg az Isten, azt a rózsabokrot,
A hol te termettél!
Virágos bölcsődet fülmile ringatta
Édes altatóval,
Ébredő nap esőjén a pacsirta keltet
Szép pacsirtaszóval.
Tőlük tanultad el sorba valamennyi
Aranyos nótádat . . .
Áldja meg az Isten a pacsirtaszádat,
Fülemile szádat.

Mikor kirepültél a rózsabokorból,
Zengve, csicseregve;
Tündér tavon kísért mosolygó varázsra,
Berekrol, berekre.
Tele lett daloddal erdő, mező, liget,
Déliabos róna,
A pásztortűz mellett még a tilinkó is
Szebben szól azóta.
Még a dalos költő dalos kedvének is
Röpkébb szárnya támadt . . .
Áldja meg az Isten a pacsirta szádat,
Fülemile szádat.

Nagyvilágba szóló, csalogató szóra
Sohase hallgattál:
Drágább volt előtted a hazai berek
Csillogó aranyánál.
Bedaloltad lelked gunyhók és paloták
Viszhangos lelkébe,
Szőke Duna partján, zagyva nyelvű népnek
Szíve középebe:
Szíve dobogását ringató zenével
Hozzánk muzsikáltad . . .
Áldja meg az Isten a pacsirta szádat
Fülemile szádat!

Nem lesz több Blahánénk. Iramló időkben
Századok mulhatnak . . .
Hej! pedig a dal, mint betegnek a balzsam
Ugy kell a magyarnak!
Sirni kell minékünk tenger bánatunkban,
Zokogó nótákon,
Vigadni a frissen, hogy könyeink esője
Néha meg megálljon.
Mért is száll el dalod? — Mért nem cseng
örökké?
Mért is nem adhatja tovább minden század?
Áldja meg az Isten a pacsirta szádat
Fülemile szádat!

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1895. október 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ⁴³ regg., 2 ²⁶ éjjel, személyvonat 11 ³² d. e., 2 ²² d. u., 11 ⁰⁴ éjjel.	Budapest-Püspökladány felől gyorsvonat 7 ⁰⁸ este, 2 ¹² éjjel, vegyesvonat 7 ¹⁵ r., személyvonat 3 ¹² d. u., 1 ⁴⁸ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ⁰⁰ éjjel, vegyes- vonat 12 ⁰⁵ d. u., sze- mélyv. 3 ⁵⁸ délután, 2 ⁰⁶ éjjel.	Kolozsvár felől gyorsvo- nat 8 ⁵⁸ regg., 2 ¹⁹ éjjel, vegyesvonat 8 r., sze- mélyvonat 11 ¹⁷ d. e. 10 ⁴⁴ éjjel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10 ²⁰ d. e., 4 ²⁵ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felől vegyesvonat 8 ³⁰ r., sze- mélyvonat 9 ³³ d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskó felé ve- gyesvonat 4 ²⁵ reggel, 1 ⁴³ d. u.	Vaskó - Belényes felől vegyesvonat 11 ⁴⁵ d. e., 9 ⁰² este.
Érmihályfalva felé ve- gyesvonat 6 ⁴⁵ r., 4 ³⁵ d. u.	Érmihályfalva felől ve- gyesvonat 8 ⁴⁰ r., 9 ¹⁴ este.
Ösi-Kót-Gyoma felé sze- mélyvonat 6 ⁵⁵ r., vegyes- vonat 2 ⁴⁰ d. u.	Gyoma-Kót-Ösi felől ve- gyesvonat 10 ⁰⁵ d. e., személyvonat 8 este.

EGYLET.

A »Biharmegyei orvos-, gyógyszerész-és természettudományi egyesület« f. é évi márczius hó 1-én délután 4 órakor saját helyiségében (uri-utca jogakadémia épület) rendes havi szakülést tart. T á r g y: Dr. Ertler Mór előadása az eosinophyl-sejtekről görögös készítmények bemutatásával.

Irodalom és művészet.

— **Keresztül-Kasul Európán.** Csippék Ferencz tanár, a Dunántúli Hírlap szerkesztője ily czímen adta ki uti rajzait. Bécs, Prága, Berlin, Hamburg, Amsterdam, Utrecht, Hága, Brüsszel, Ostende, Achen, Köln, Mainz, Stuttgart, Strassburg és Páris van lerajzolva e csinos kötetekben, melyet haszonnal olvashat mindenki, aki ezen a vonalon utazni készül. Vonzó mo-dorban, s közvetlenséggel készültek ezek az utleírások, — melyekből mai tárczánkban közlünk mutatványt. A kötet ára 1 frt husz krajczár, s kapható a szerzőnél Győrött.

Igazságszolgáltatás.

A fekete-gyarmati jegyző.

— Zachariás József bűnügye. —

Bizonyára jól emlékszik még a közönség Zachariás József fekete-gyarmati jegyző bűnügyére, mely a múlt tavasszal olyan élénken foglalkoztatta nemcsak a közel vidéki lapokat, hanem a fővárosi hírlapokat is.

Akkor történt, hogy Fekete-Gyarmat község jegyzője egyik aradi ügyvédet fölkereste s bevallotta neki, amit tovább leplezni már nem lehetett, hogy közséje pénzeiből tetemes összeget elsikkasztott, s több falubeli jómodú gazdaember nevére váltót hamisított s azokat az aradi bankoknál leszámoltatta.

Valóságos megdöbbenés szállta meg nemcsak Arad-megye közönségét, hanem Bihar-megye közönségének egy részét is — hol szintén jegyző volt egy ideig — mikor köztudomású lett, hogy Zachariást az aradi törvényszék saját följelentésére elfogta. Hisz jól ismerték a gavallér jegyzőt mindenfelé, híres volt a gyarmati jegyzői ház azokról a fényes mulatozásokról, melyekre vendégül hívott gazdája boldog, boldogtalant.

De ismeretes volt a sikkasztó jegyző neve a felesége Zachariásné Kallós Ilona révén is, aki gyakori tárczairója volt az aradi lapoknak, sőt egy szimművét is sikerrel adtak elő.

Az a megdöbbenés, mely félesztendő előtt Zachariás vallomása nyomán a nagyközönség lelkét megszállotta, máig sem oszlott el, sőt csak növekedett, a mikor a vádhatározatban arról értesültek, hogy a vádlott saját beismérése szerint is 17875 frtot sikkasztott el 1888-tól 1895. nyaráig, tehát hat év alatt. Mennyire rug ezenfelül az az összeg, melynek elsikkasztása ki nem mutatható, mennyipénzt szerzett a tudatlan parasztok félrevezetésével, kizsákmányolásával, — ki tudná azt kiszámítani. — A mi pénzhez hozzáférhetett, azt elsikkasztotta: árva pénz, adók, illetékek, József kir. herczeg földjeinek bérösszegei, utalványok, pénzes levelek, melyek a falubeliek nevére szóltak, mind az ő uri passziói költségeit fedezték. Hamis kötelevények alapján jelzálogkölesönöket tábláztatott be a falusi gazdák birtokaira, s a folyósított összegeket saját céljaira fordította, csak váltót 5500 frt értékben hamisított.

Ezek a számok megdöbbenők: egy eleddig jómodú község vagyoni viszonyainak teljes összeállítására, a szegény, vezetőjében vakon bízó parasztok százainak romlása a következtése annak, hogy jegyzője 2—3000 frt becsületes jövedelméből a szerény falusi viszonyok között nem tud megélni és sikkasztott, hamisított, s mikor tovább nem folytathatta, önkényesen jelentkezett.

Zachariás bűnpörét esütörtökön kezdte tárgyalni az aradi kir. törvényszék Zubor Gyula elnöke alatt.

Védője dr. Barabás Béla országgyűlési képviselő.

Először tárgyalás alá került Fekete-Gyarmat 3000 forintos kölesönügye azután a különböző közpénzek elsikkasztását tárgyalják, melyek 1754 frt 52 krt tesznek.

Folytatólagosan a kincstár kárát és a váltóhamisításokat vették tárgyalás alá.

A tárgyalás folytatását másnapra halasztották.

Családi dráma. Dorsonszy Lajos csatári lakatos elvette 1894. január havában feleségül Nyirgenez János palotai gazdaembernek leányát Erzsit. A fiatal pár boldogságát azonban rövid időn feldúlta valami »titkos féreg.« A férj folytonosan szidta, ütötte a feleségét, a kit végre is még ugyanazon évben nov. 6-án, haza vittek

a szülei beteg Palotára. Dorsonszy Lajosjárogatott az ipa házához még a felesége ott volt, a mint ő állítja — azzal a szándékkal, hogy ha majd meggyógyul az asszony, haza viszi. Deczember 8-án azután el is ment érte kocsiával. Az asszony nem akart az urához visszamenni, az ember pedig erővel vinni akarta. Ebből aztán olyan esetpaté származott, hogy a szomszédok is összeszaladtak a kiáltozásra és a férjet sógorával együtt kituszkolták a házból. Nyirenczék nem hagyták annyiban a dolgot és bepanaszolták az erőszakoskodó vót, meg sógort. Tegnap tárgyalta az ügyet a nagyvárad kir. törvényszék Millye Gyula elnöke alatt. Az ügyész magánlak sértés büntette és közsensé elleni kihágás büntette miatt emelt ellenük vádat, a törvényszék azonban sz első vádlottat azért, mert a törvényes férjnek joga van feleségeért akárhova, de különösen a szülői házhoz bemenni, másodrendű vádlottat pedig, mivel ő is a családhoz tartozik és nem is vett részt tetelgesen a dologban felmentette a vád alól, nem látván bebizonyítottnak a panaszosok azon állítását, hogy erőszakkal nyitották ki vádlottat az utcaajtót, sem azt, hogy közsensé elleni kihágást követtek volna el. A menyecske a tárgyalás folyamán kijelentette, hogy halálig gyűlölni fogja az urát, de azért az ítéletbe megnyugodtak. Csak az ügyész felebbezett.

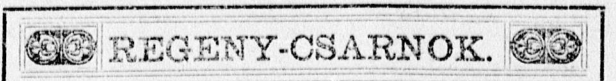
Ítélethirdetések. A nagyvárad kir. ítélet-tábla Prinyi Sándor büntetését kit a kir. törvényszék szándékos emberölés büntetésének kísérlete miatt 4 évi fegyházra ítelt, helybenhagyta; Porse Kita büntetését pedig, a kit gyújtogatás büntette és más büntetendő cselekmény miatt 6 évi fegyházra ítelt a törvényszék, 4 évi fegyházbüntetésre szállította le.

A két Pető. Kerekiben két Pető János lakott jó ideig egyszerre. Hogy a kettőt megkülönböztethessék, elnevezték az egyiket K. Pető Jánosnak. K. Pető idő múltán átköltözött Kis-Marjára s Pető János maga maradt Kerekiben. Történt azután, hogy a kerekii postára levél érkezett a Pető János címére. A postás kisaszszony csak azt a Pető Jánost ismerte, a ki elköltözött a faluból, elküldte hát a levelet Marjára. K. Pető János eltette a levelet, pedig láthatta, hogy nem neki szól, mert valami 24 frt. adóágról is volt benne szó, amihez neki semmi köze nem volt. Nemsokára ugyancsak Pető János címre megérkezett a levélben jelzett 24 forint. A postáról azt is elküldték Marjára. K. Pető János felvette és hallgatott vele. A turpisság azonban nemsokára kiderült és a törvényszék elé állították K. Pető Jánost, a ki a tegnap tartott végtárgyaláson azzal védekezett, hogy azt hitte neki szól a levél és a pénz, mert ő neki is volt egy adása — igaz, hogy már meghalt. A törvényszék csalás büntetével eszmei halmazatban levő lopás büntette miatt elítélte K. Pető Jánost 8 havi börtönrre.

Törvényszéki tárgyalások. A nagyvárad kir. törvényszék ma Nagy József elnöke alatt nyilvános ülést tart, melyen a következő ügyek kerülnek végtárgyalás alá,

Borz Tódor súlyos testi sértés büntette. Nuczu Mitru hatóság elleni erőszak büntette. Biró János és társai magánlak sértés büntette.

Karsuhe Péter és társai súlyos testi sértés büntette.

Pénzért, tisztességért.

Neidegg L. után Dr. Margitai. 22

Kevéssel eljegyzése után hadgyakorlatra ment, minden válási fájdalom nélkül, pénzzel bőven ellátva. Onnan korrektt völegényi leveleket irt Bessienek, ugy, amint helyzetéhez illett, majd vidám, könnyű lélekkel tért vissza, megnyugodva a jelenben, gondtalanul nézve a jövőbe, amely mindazzal kecsgettette, amiről egykor álmódott: ősei birtokával, mérhetetlen gazdagsággal, habár néhány nem épen kellemes

rádás is várt reá; — no de ezen nem lehetett segíteni, hiszen tökéletes boldogság nincs a földön!

Alig érkezett meg Norrenburgba, olyan látogatója jött, akire egyáltalán nem számított. Wesselhöft Günther kereste föl. Ámbár Neurodeban otthon néha-néha találkozott vele, vagy másutt is, társaságban: rendes érintkezés még se volt közöttük. Node sietett is Wesselhöft indokolni látogatását. Azért jött, hogy jószándéku tanácsot adjon neki, tekintettel arra, hogy Browningékkal nemsokára szoros viszonyba fog jönni. Alapos okok arra a meggyőződésre juttatták, hogy Russwurm az öreg urat merész spekulációra csábítja, hogy aránylag rengeteg pénzt fektessen Bornhausenbe, a petroleum aknázásba. Jó lenne azért figyelmeztetni Mr. Browningot, mert szakértők elítélőleg nyilatkoztak a nevezett vállalat megbízhatóságáról. Ő maga Wesselhöft nem szólhat az öreg urnak erről, mert még azt hinné, hogy ő szeretné üzleti ügyei vezetését elvállalni megint. Azért jött Kattenstädthez, hogy általa intse egykori kliensét.

Ezekután fölkel, egyszerű szerény modorban bucsut vett, még mielőtt megmondhatta volna a tiszt, visszautasítsa-e a kéretlen barátkozást, vagy hálával fogadja azt.

Akármiilyen hű és könnyelmű volt is, ostoba nem volt. Ha kész volt is, maga után ítélve, önzésre magyarázni Wesselhöft föllépését; elég okos volt arra, hogy kérdezősködjék, megbízható helyeken Russwurm multjáról, üzleti jelleméről. Azelőtt, mikor még Russwurm volt az egyedüli, aki pénzzavarán segített, szándékosan kerülte a kérdezősködést. Mint a strucczmadár, homokba dugta a fejét, hogy ne halljon semmi kedvezőtlen róla. Hogy lelkiismeret furdalások nem bántják Russwurmot, azt természetesen hamar föl kellett ismernie, de különben azt hitte róla, hogy nagyon szerencsés keze van, hogy minden vállalatát siker koronázza.

Bezzeg egészen más volt az, amit most megtudott; de sőt azt hallotta, hogy Russwurm jelenlegi vesszőparipája, a bornhausen petroleum forrásokért való vak buzgalmában, még azt az éles ítéletet, nyugodt megfontolást is elveszítette, amely máskor oly nagy előnyére vált.

Hamar határozva, fölkereste a bankárt. Fennhéjázó modorban, melyet különösen eljegyzése óta tanusított, s most a rendesnél is fokozottabb mértékben alkalmazott, rögtön üzleti ügyekre tért, s minden teketória nélkül kimondta, hogy sok rosszat hallott föléle.

»Bornhausen is nagyon gyöngén állhat,« mondá a többi közt. Ezer szerencse, hogy édes anyám Thalheimet is belé nem dobta ebbe az örvénybe.«

»Örvénybe? micsoda örvénybe, báró ur? Először is, én egész biztosan ülök itt a szobában, mely ha nincs is olyan luxussal berendezve, mint a báró ur lakása, azért még nem megvetendő — másodszer nagy kérdés, hogy rövid idő alatt nem cserélné fel e lakást fényes palotával. Én minden kötelezettségemnek eleget teszek, de meg nincsenek is földözten váltóim...«

»Jól van, jól Russwurm ur, de ki mondatná meg, mindezt mi módon eszközli? Én pl. jól tudom, hogy Mr. Browningtól tegnap is jelentékeny összeget kért, értékpapirokban, amelyre amint ön mondá szüksége van, mint földözetre egy átmeneti válság következtében.«

(Folyt. köv.)

TA VIRATOK.

Főrendiház ülése.

Budapest, febr. 28. (Saját tud. táv.) A főrendiház ma rövid ülést tartott, melyen megválasztották a quóta- és koronabizottságot.

Albrecht Salvátor temetése.

Bécs, február 28. (Saját tud. távirata.) Ő Felségeik ma Mentoneból részvétüket fejezték ki Mária Immaculata főherczegnőnek, fenséges fia Albrecht Salvator főherczeg elhalálása alkalmából. Ő Felsége egyszersmind tudatta a fenséges asszonnyal, hogy nem vehet részt az elhunyt

főherceg temetésén, mert éppen összeesik azzal a nappal, melyre a francia miniszterelnök Faure tisztelgését jelezte. Már pedig a tisztelgés, mint udvariassági tény elől nem akar a király kitérni.

Munkácsy főrendiházi tag.

Budapest, febr. 28. (Saj. tud. táv.) (Illetékes körökben bevégzett tényként beszélnek, hogy a kormány örökös főrendiházi tagnak fogja Párisból hazajövő kitűnő művészüket, Munkácsy Mihályt kinevezettni.

Starcevic meghalt.

Zágráb, febr. 28. (Saját tud. táv.) Starcevic a horvát nemzeti párt vezére a hirhedt délszláv agitátor ma hajnalban meghalt. A horvátok nagy előkészületeket tesznek temetésére és mindenütt kitűzték a fekete lobogót.

Közgazdaság.

A kisiparosok helyzetének javítása.

Dániel miniszter a kereskedelmi tárca tárgyalásakor mondott beszédében hangsúlyozta, hogy kisiparosaink helyzetén segíteni kell, mit a kisiparosok hitelének emelésével és kedvező kölcsönök nyújtásával akar elérni.

A szabad verseny az, mely a gyári ipari fellendülést hozta létre, ezekkel szemben a kisiparosok egymástól elkülönítve nem rendelkeznek azon tekintéllyel, melyet egyesülésük hozhatna létre.

Mindenesetre a kisiparosok egyesülésének olyannak kell lennie, mely azon előnyöket, melyeket a szabad ipar előidézett, nem szünteti meg, másrészt azonban gátat vet a féktelen verseny hátrányos következményeinek.

Németországban is megindult a mozgalom, hogy a kisiparosok helyzetén segítsenek és Berlepsch miniszter javaslatot készít, melyről Dr. Sieffert miniszteri tanácsos a következőket közölte.

A javaslat egyrészt az iparosoknak egyesülését fogja követelni, másrészt különös súlyt fektet a tanoncok alapos kiképzésére. A tanoncok kiképzése felett a felügyeletet az iparkamarák gyakorolják és különös tekintettel a vidékek viszonyaira megállapítják a tanulás idejének tartamát, módját és az elsajátítandó ismeretek mennyiségét.

A tanuló tanulási idejének befejeztével vizsgálatnak veti alá magát, a melynek letévése által segéd lesz. — Hogy pedig a tanulókat a vizsga letételére kényszerítse, megtiltja a vizsgálatot nem tett segédek alkalmazását, a mi felett örködni ismét az iparkamarák feladata.

Külön vizsgálatot, mely a segédeket mesterekké képesítene, nem tervez a javaslat. A javaslat az iparosok kiképzésével foglalkozván nagy tekintettel van a mestereknek bánásmódjára a tanulókkal.

Meg akarja szüntetni azon visszaéléseket, melyek e téren elharapódtak és felhatalmazza az iparkamarákat, hogy azon mestereket, kik vagy rosszul bántanak tanulóikkal vagy feltűnően más munkákkal terhelik meg a tanoncokat, mint a melyek a tanonc kiképzésével összefüggésben állanak, megfoszthatja azon jogtól ideiglenesen vagy teljesen, hogy tanulókat tartanak.

Ezekkel ismertette ezen javaslatot Dr. Lieffert egy Grandenzben (Poroszország) tartott gyűlésen, Berlepsch miniszter a gyűlést táviratilag üdvözölte és értesítette a gyűlést, hogy javaslatával nemsokára elkészül.

A javaslat, mely kétségkívül számos praktikus intézkedéseket tartalmaz kisiparosaink helyzetének javítására, gyökeres változásokat ugyan nem fog előidézni, de a kisiparosok számára nem csekély fontossággal bír. Ugyanis a laikusok által üzött ipart nem akadályozza meg, de az iparosok ismereteinek nivóját a kötelező vizsgálatok behozásával emelni fogja.

Az ipartestületi menházban megnyitott szálló és munkaközvetítési intézmény már e rövid idő alatt beigazolta, hogy mily szolgálatot tehet a segéd munkásokat tartó iparosoknak de mennyire lehetne még ezt fejleszteni, ha minden egyes iparos úgy a maga valamint a segéd munkások érdekében — szükségleteit onnan szerezne be és éberem öröködjene a felett, hogy semmiféle, — közvetítési jogosultsággal nem bíró helyekről iparos segéd munkás ne közvetítesse.

Az 1884. XVII. t. cz. 128 §-ában — az ipartestületek alapszabályainak 7 §-a C, pontjában utasítást ad, a munkaközvetítésnek házilag való kezelésére, ezen gondoskodása, a hivatott törvénynek a gyakorlatban üdvösnek bizonyult, általában minden iparosra ép úgy mint a segéd munkásokra, szükséges tehát, hogy ezen intézmény — minden jogtalan megrövidítések és visszaélések ellen biztosítva legyen.

Az ipartestület felkéri úgy a helybeli valamint a közel vidéki iparos polgárokat, miként a segéd munkásaikat a nagyvárosi ipartestületi szálló és munkaközvetítési irodájából (*Felső Pecze utca Menház*) mint Nagyváradon egyedüli — iparhatóságilag engedélyezett — helyről szerezzék be, hol a megszabott díj mellett azonnal kielégítést nyerhetnek, figyelmeztetjük még arra is, hogy Nagyváradon bár ki más által történt közvetítésért díjat fizetni nem tartoznak sőt ha ilyenekről tudomást szereznének, azt az ipartestület, vagy a szálló irodájában bejelenteni sziveskedjenek.

Terménytőzsde.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, február 28.

B u z a tavaszra, bácskai	7.14
> tavaszra, északi	7.16
> szeptember-októberre, bácskai	6.97
> szept.-okt.-re északi	6.98
R o z s tavaszra, bácskai	6.35
Rozs tavaszra, északi	6.36
T e n g e r i junius-juliusra, bácskai	4.33
> jun.-jul.-ra, északi	4.34
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	11.00
> aug.-szept.re, északi	11.05

Bécs, február 28.

B u z a tiszai	7.50—7.80
> bánási	7.30—7.65
> bácskai	7.30—7.60
> szokványúru őszre	7.43—7.45
> szokványúru tavaszra	7.20—7.22
R o z s tiszavidéki	6.95—7.10
> szokványúru őszre	6.37—6.39
> szokványúru tavaszra	6.70—6.72
T e n g e r i magyar	4.70—4.50
Z a b, magyar kereskedelmi	6.40—6.55

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896 február 28 án.

Magyar aranyjárdék 4%	122.—
Magyar koronajárdék	98.75
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.25
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.75
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	121.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	96.75
Italmérési jog megváltási kötvény	100.10
Horvát-szlávon földterhermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyereségy sorsjegy-kölcsön	154.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	142.—
Osztrák járadék papírban	100.75
Osztrák járadék ezüstben	100.75
Osztrák járadék aranyban	121.75
Osztrák korona járadék	101.25
1860. osztrák államsorsjegyek	147.—
Osztrák magyar bankrészvény	992.—
Magyar hitelbank részvény	416.—
Osztrák hitelintézeti részvény	376.20
Osztrák-magyar államvasúti részvény	366.—
20 frankos arany (Napoleonador)	956.—
Német birodalmi márka	59.—
London vista	120.70
Páris vista	47.80
20 márkás arany	11.78

Felelős szerkesztő: SZABÓ LÁSZLÓ.

Nyomatott lapulajdonos: Szent László-nyomda-részvénytársaságnál Nagyváradon.

Szőlőbirtokosok

figyelmébe !

Az idén is szándékozom, nagyobb mennyiségű gyökeres Ripariába fás ojtásokat eladásra készíttetni, felkérem azon szőlőbirtokos urakat, kik őszi átvételre gyökeres ojtványokat rendelni óhajtanak, megrendelésüket nálam minél előbb eszközölni sziveskedjenek, hogy részökre óhajtasok szerinti fajokat a kívánt mennyiségben ojtathassam.

Az így megrendelt, csakis tökéletesen összeforrott ojtványok ezrét 105 forintért számitanom és megrendeléskor ezrere 20 forint előleg lenne fizetendő.

Elsőrendű legalább 6^m/_m vastag ojtáshoz alkalmas gyökeres Ripariát — addig míg készletem tart — ezrét 20 frrtal és ültetéshez alkalmas 6^m/_m-nél vékonyabbat ezrét 15 frrtal szolgálhatok.

Nagyvárad, 1896. február 20-án.

JANKY JÓZSEF.

46 4-10

A II. Magyar

Osztály-Sorsjáték

sorsjegyei kaphatók a

➔ Biharmegyei Takarékpénztárnál. ➔

50 5-0

697—895.

Árverési hirdetés.

Alulírott kiküldött végrehajtó ezennel közzé teszi, hogy a margittai kir. járásbírósnak 1895. évi 2139/P. számú végzésével Geitner és Rausch czég részére Sárszeg községe alperes ellen 20 frrt 30 kr követelése és járuléka erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt 320 frrt becsült ingóságokra a margittai kir. járásbírósnak 5410/95. P. számú végzésével az árverés elrendelttén annak felülfoglaltatott követelése erejéig is a mennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna alperes lakásán Sárszegen leendő megtartására határidőül 1896. évi márczius hó 6. napján délelőtt 10 órája tüzetik ki, a mikor a bíróság lefoglalt községi bika és tüzi fecske s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénz fizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Fölhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéséhez tartanak jogot, amennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alólirt kiküldöttnél vagy írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdetésnek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítottatik.

Kelt Margittán, 1896. évi január hó 26-án.

JANCSÓ BÉLA,

kir. bir. végrehajtó Margittán